

כִּישׁוּר אֶת-רֹאשׁ

יהודי בבחינת "ראש"

30

"נִשְׂא אֶת רֹאשׁ... (ד', כ"ב)

בפסוק זה ניתן למצוא רמז לדרך בעבודת ה' - נשיאת ה'ראש'.

הנה הכתוב אומר (איוב ב/ ד'): "עור בעד עור, וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו".
ביאר רש"י: "כן דרך בני אדם, כשרואה החרב באה על ראשו מגן בורעו לפניו".
דרך העולם, שכאשר אדם חושש מפגיעה בגופו, הוא מכסה את ראשו בידיו כדי למנוע מהראש להיפגע, וזאת משום שהראש הוא האיבר הרגיש ביותר, ופגיעה בו הינה החמורה ביותר. מה גם שכל הגוף הולך אחר הראש, ופגיעה בראש יכולה לפגוע בשאר חלקי הגוף, לכן יש לשומרו ביותר.

(1)

כ"ג
כ"א

גם יעקב אבינו שם אבנים מראשותיו, על מנת לשמור על ראשו שלא יפגע ע"י חיות רעות, חלילה, ולא יגיע לידי פיקוח נפש.

כך אפשר לבאר את הפסוק: "נשא את ראש". התורה באה להורות לנו שאצל עם ישראל כל הגוף הוא בבחינת 'ראש' - משום שהאיש היהודי הינו הראש של כל העולם כולו. צריך האדם לדומם את עצמו, בבחינת: "נשא את ראש".

11

יש שביארו את הנחת האבנים למראשותיו של יעקב כרמז, שעל האדם להישמר מאוד ממחשבות שליליות הבאות מהראש. כאשר דבק האדם בתורה הוא מונע מעצמו חיות רעות ומחשבות רעות שעלולות להיכנס לראשו.

16

(2)

"נִשְׂא אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן" בפרשה זו, ו"נִשְׂא אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי קָהָת" בפרשה הקודמת - תורה היא, כמו כל מעשי אבות שנחקקו בתורה, לדורות. נשיאת ראש. הראש למעלה מהגוף. אבל בכך עוד לא די. הרי כתוב גם "וַיִּשָּׂא יַעֲקֹב רִגְלָיו", ואף זו תורה לדורות. כיצד?

8 תוכיח
והי' ציור

"אֲסֻר־חַג בְּעֵבְתֵיכֶם", ואמרו בגמרא: "העושה איסור לחג", וברש"י: "אגודה לחג ביום שלאחר החג". כלל הוא: "אגד בחד לא שמיה אגד". מובנו של אגד, שהוא אגוד לאיזה דבר אחר. בעל ברכנו ש"אגודה לחג" אף היא מובנה שאוגדים את החג למשהו אחר. מהו, אפוא, אותו משהו?

6

החגים בכלל לא ללמד על עצמם יצאו. תעודתם, תעודת הראש. ראש השנה. וכן כל הרגלים. פסח הוא חג האביב, שענינו ראשית. שבועות - יום הבכורים, "מִהַחֵל חֶרְמֶשׁ בְּקָמָה", "מִנְחָה חֶדֶשׁ ה'". סוכות הוא בחודש תשרי, שכל מהותו ראשית. "מִרְשֵׁית הַשָּׂנֶה" חסר א, אותיות "תשרי". ושבועות ביחוד: "בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹקִים, בשביל התורה שנקראת ראשית, ד' קנני ראשית דרכו". "וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי". ואמרו, שתנאי התנה הקב"ה עם מעשי בראשית ישראל יקבלו את התורה. נמצא שיום מתן תורה הוא יום בריאת העולם, מעשה בראשית.

11

16

אבל הראש צריך להיות מחובר אל הגוף, ואף אל הרגלים. קומה שלימה. מתן תורה של חג השבועות צריך שישפיע על כל השנה כולה, בה האדם יורד גם למדרגת רגלים. והרגלים דורכות גם בטיט ובברוך, ויש אשר "רגליה ירדות מות". ולכן צריך להיות ממוצע בין החג לכל השנה, שהוא יקשר ויחבר את הראש אל הרגל. והוא יום שלאחר החג. יום זה מחבר את הקודש עם החול. הוא אוגד את החג אל כל השנה. בחג הוא בבחינת "נשא את ראש". הראש נישא למעלה. ואסרו-חג מקשר ומאגד את קדושת החג אל כל השנה.

21

26

(1)

• שובו לכם לאהליכם - עיקר קבלת התורה לקיימה אחר

מעמד הר סיני בשוכם לביתם •

ובכוחו הגדול קרע את הים, אזי ישאר
 באותו מצב בו עמד קודם ההתגלות
 הנוראה. ועל כן מן החובה על כל אחד
 ואחד, לאחר שעברנו זמנים נשגבים אלו
 עד שראו 'כי הוא יחיד' וקבלו את
 התורה ותרי"ג מצוותיה, לחקוק
 ולהשריש בעצמו, במוחו ובליבו, כי ה'
 הוא האלוקים אין עוד מלבדו.

הרה"ק מאיז'ביצא זי"ע ביאר מה
 שאמר אברהם אבינו בברית בין הבתרים
 (בראשית טו, ח-ט) "ויאמר ה' אלוקים במה
 אדע כי אירשנה, ויאמר אליו קחה לי
 עגלה משולשת וגו'", שאברהם אבינו
 שאל את השי"ת כיצד אוכל לירש את
 המראה הגדול שיהא בר קיימא בקרבי
 ולא תפוג השפעתו ממני כחלוף זמן.
 'ויאמר אליו קחה לי עגלה משולשת',
 שהכוונה היא על הקרבנות (כדאיתא ברש"י
 שם), והיינו שעל ידי שיתחזק האדם
 בעבודתו, ויקריב מעצמו קרבן לה', על
 ידי זה יוכל להחזיק בעצמו את
 ההתעלות הגדולה שהיתה לו.

וחביבות גדולה יש לבורא יתב"ש
 בעבודת היהודי ככלות ימי החג, וכך
 ביאר ה'אמרי אמת' זי"ע הא דאיתא בגמ'
 (חגיגה כו:) שהיו מגביהים את שולחן
 הפנים ברגל ומראים לעולי רגלים
 שנעשה נס בלחם הפנים, והריהו חם
 בשעת סילוקו מן השולחן כביום

שהגניחוהו על השולחן, שנאמר (שמואל א'
 כא, ז) 'לשום לחם חום ביום הלקחו',
 ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום.
 ולכאורה יש לתמוה מדוע בחרו להראות
 נס זה דייקא, והלוא בבית המקדש היו
 בכל עת ובכל עונה ניסים ונפלאות
 'ועשרה ניסים נעשו לאבותינו במקדש'
 (אבות פ"ה מ"ד), ומה המיוחד בנס זה
 שנשאר הלחם חם. אלא רמז רמזו בזה
 לעולי רגלים, הנה כעת הזאת בהיותכם
 'בבית הגדול והקדוש - בית המקדש'
 'בוערים הינכם באש קודש, אחר שזכיתם
 לראות את פני האדון ה' ולקיים מצות
 יראה כל זכורך, עליכם לשמור בקרבכם
 אש זאת - שיהא 'הלחם חם' אף לאחר
 סידורו - כשתשובו לבייתכם, כמו בשעה
 הראשונה, ואמרו להם 'ראו חיבתכם לפני
 המקום' שעבודה זו היא החביבה לפני
 המקום ב"ה.

בחג-השבועות מצינו הדגשה מיוחדת
 שאף אחר היז"ט נשפע שפע אורה
 מקדושת היז"ט דהנה קיימא לן (חגיגה
 ז:) שיש תשלומין לעצרת כל שבעה, הרי
 דאף שהימים ימי חול הם אפשר
 להשלים ולהקריב את העולות ושלמי
 ראיה במקדש, ומכאן ששייך להמשיך

את קדושת היום טוב לתוך ימי החול.
 ולא עוד, אלא שב'חק יעקב' (סימו תעג
 ס"ק א) כתב שהשוכח ברכת "שהחיינו"
 ביו"ט של עצרת בידו להשלימה כל ימי
 התשלומין עי"ש, וחזינן מכל זה את הכח
 המיוחד שיש בחג השבועות להאיר את
 שאר ימות השנה.

וכבר פירשו מה שאמר משה רביא
 מהימנא לאחר שהתגלה אליו מלאך ה'
 בלבת אש מתוך הסנה "אסורה נא
 ואראה את המראה הגדול הזה" (שמות ג,
 ג) שהכוונה היא שמשה רבינו התפלל -
 אחר שראיתי כאן 'גילוי שכינה' ומראה
 גדול, עזרני אלוקי שגם בשעת 'אסורה',
 כשאסור ואלך מן המראה, עדיין 'אראה
 את המראה הגדול הזה' - שלא יסורו
 ממני רגשי הקודש.

וכתנאי קודם לזה - שיעמוד ויחשב
 חשבונו של עולם, מה עבר עליו, וכיצד
 ישמר בקרבנו כל אותם שעות נעלות, כי
 בלאו הכי לא יישאר בידו מאומה. וכפי
 שביאר זאת האדמו"ר הזקן מסטריקוב
 זי"ע במאמר הכתוב (תהילים קיד, ג-ז) "הים
 ראה ויננס הירדן יסוב לאחור... מה לך
 הים כי תננס הירדן תסוב לאחור, מלפני
 אדון חולי ארץ מלפני אלו-ה יעקב",
 שלכאורה צריך ביאור מדוע נכתב בקרא
 השאלה 'מה לך הים כי תננס הירדן
 תסוב לאחור', והלא היה יכול לכתוב
 'הים ראה ויננס וגו' מלפני אדון חולי
 ארץ, ומדוע האריך בשאלתו. אלא מכאן
 הוראה לחיי האדם, שאף לאחר התגלות
 אלוקית בשינוי סדרי בראשית כ'קריעת
 ים סוף', אם לא יתבונן האדם במה
 שאירע, לחקוק אמונתו בלבו ומוחו
 שהקב"ה הוא בורא ומנהיג לכל הברואים,

(3)
 כ"ר
 הח"ק
 חז"ל

5 אמת

4 ע

הכרת תפקידו האישי הנעלה

"כל הפקודים אשר פקד משה ואהרן ונשיאי ישראל את הלויים למשפחתם ולבית אבתם" (ד, טו)

"כל הפקודים אשר פקד משה וגו', מאחר שחשב הלויים, משפחות בני קהת לבד ומשפחת בני גרשון לבד ומשפחת בני מררי לבד, חזר וכלל מנינם ביחד, להגיד שכולם שקולים לפני המקום בחיבה". (מדרש רבה ו, י)

ממדרש זה אנו רואים, כותב רבי צבי אלימלך זצ"ל מדינוב בספרו "אגרא דפרקא" (אות צו), שעבודת בני קהת, למרות שהיתה חשובה יותר מעבודת בני גרשון ובני מרדי, שהרי בני קהת נשאו את הארון, בכל זאת, כאשר בני גרשון ובני מרדי עשו את העבודה המוטלת עליהם, חשוב הדבר לפני הקב"ה בדיוק כמו עבודת בני קהת.

לומדים מכאן, שאל יתקנא אדם בחברו אם נפלה בחלקו עבודה חשובה יותר. כל אחד צריך למלא את התפקיד שניתן לו, ובזה יהיה נחשב בעיני הקב"ה כמו חברו העובד עבודה גבוהה וחשובה יותר.

מרגלא בפומיהו דרבנן דיבנה אני בריה וחברי בריה
אני מלאכתי בעיר והוא מלאכתי בשדה, אני משכים למלאכתי והוא משכים למלאכתי, כשם שהוא אינו מחגדר במלאכתי כך אני איני מחגדר במלאכתי ושמן האמר אני מרבה והוא ממעיט *שנינו אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים.

6 אה קיימא

Hence the concept, which we will explore more fully in *Parashat Korah*, of leadership as service. The highest title accorded to Moses in the Torah is that of *eved Hashem*, "a servant of God" (Deut. 34:5). His highest praise is that he was "very humble, more so than anyone else on earth" (Num. 12:3). To lead is to serve. Greatness is humility. As the book of Proverbs puts it, "A man's pride will bring him low, but the humble in spirit will retain honour" (29:23).

The Torah points us in the direction of an ideal world, but it does not assume that we have reached it yet or are within striking distance. The people Moses led, like many of us today, were still prone to ambition, aspiration, vanity, and self-esteem. They still had the human desire for honour, status, and respect. And Moses had to recognise that fact. It would be a major source of conflict in the months and years ahead. It is one of the primary themes of the book of Numbers.

Of whom were the Israelites jealous? Most of them did not aspire to be Moses. He was, after all, the man who spoke to God and to whom God spoke. He performed miracles, brought plagues against the Egyptians, divided the Red Sea, and gave the people water from a rock and manna from heaven. Few would have had the hubris to believe they could do any of these things.

But they did have reason to resent the fact that religious leadership seemed to be confined to one tribe, Levi, and one family within that tribe, the priests or *kohanim*, male descendants of Aaron. Now that the Tabernacle was to be consecrated and the people were about to begin the second half of their journey, from Sinai to the Promised Land, there was a real risk of envy and animosity.

That is a constant throughout history. Aeschylus said, "It is in the character of very few men to honour without envy a friend who has prospered."¹ Goethe warned that although "hatred is active, and envy

אמרה תורה בפרשת נשא (במדבר ז, פד-פח) "זאת חנוכת המזבח ביום המשח

אותו... זאת חנוכת המזבח אחרי המשח אותו, ביאר בה הרה"ק האמרי אמת זי"ע (הובא בליקוטי יהודה נשא עמ' ס) שבתחילה אמר ביום המשח ולאחר מכן אמר אחרי המשח, כי לא די בכך שמקבלים את רוב ההשפעות ביום, בזמן של ההתעלות, אלא העיקר להמשיך את קדושת היום אף לאחר ולכתו מעמנו. ביותר הדברים אמורים כעת, בעידן כלולות בני ישראל עם התורה הקדושה, שעלינו לראות שיהיה בנין עדי עד, בקשר של קיימא, ולהמשיך את לימוד התורה והעסק בה."

7

Rabbi Jonathan Sachs Lessons in Leadership

3

1 passive dislike, there is but one step from envy to hate." Jews should know this in their very bones. We have often been envied, and all too frequently that envy has turned to hate with tragic consequences.

Leaders need to be aware of the perils of envy, especially within the people they lead. This is one of the unifying themes of the long and apparently disconnected *parasha* of *Naso*. In it we see Moses confronting three potential sources of envy. The first lay within the tribe of Levi. Its members had reason to resent the fact that priesthood had gone to just one man and his descendants: Aaron, Moses' brother. The second had to do with individuals who were neither of the tribe of Levi nor of the family of Aaron but who felt that they had the right to be holy in the sense of having a special, intense relationship with God in the way that the priests had. The third had to do with the leadership of the other tribes who might have felt left out of the service of the Tabernacle. We see Moses dealing sequentially with all these potential dangers.

16 First, Moses gives each Levitical clan a special role in carrying the vessels, furnishings, and framework of the Tabernacle whenever the people journeyed from place to place. The most sacred objects were to be carried by the clan of Kehat. The Gershonites were to carry the cloths, coverings, and drapes. The Merarites were to carry the planks, bars, posts, and sockets that made up the Tabernacle's framework. Each clan was, in other words, to have a special role in place in the solemn procession as the House of God was carried through the desert.

26 Next Moses deals with individuals who aspire to a higher level of holiness. This, it seems, is the underlying logic of the Nazirite, the individual who vows to set himself apart for the Lord (Num. 6:2). He was not to drink wine or any other grape product, he was not to have his hair cut, and he was not to defile himself through contact with the dead. Becoming a Nazirite was, it seems, a way of temporarily assuming the kind of set-apartness associated with the priesthood, a voluntary extra degree of holiness.²

31 Lastly, he turns to the leadership of the tribes. The highly repetitive chapter 7 of this *parasha* itemises the offerings of each of the tribes on the occasion of the dedication of the altar. Their offerings were identical

36 and the Torah could have abbreviated its account by describing the gifts brought by one tribe and stating that each of the other tribes did likewise. Yet the sheer repetition has the effect of emphasising the fact that each tribe had its moment of glory. Each, by giving to the house of God, acquired its own share of honour.

41 These episodes are not the whole of *Naso* but enough of it to signal something that every leader and every group needs to take seriously. Even when people accept in principle the equal dignity of all, and even when they see leadership as service, the old dysfunctional passions die hard. People still resent the success of others. They still feel that honour has gone to others when it should have gone to them. R. Elazar HaKap-par said: "Envy, lust, and the pursuit of honour drive a person out of the world" (Mishna Avot 4:21).

51 The fact that these are destructive emotions does not stop some people – perhaps most of us – from feeling them from time to time, and nothing does more to put at risk the harmony of the group. That is one reason why a leader must be humble. He or she should feel none of these things. But a leader must also be aware that not everyone is humble. Every Moses has a Korah, every Julius Caesar a Cassius, every Duncan a Macbeth, every Othello an Iago. In many groups there is a potential troublemaker driven by a sense of injury to his self-esteem. These are often a leader's deadliest enemies and they can do great damage to the group.

(13) חזק צבר

(12) סמ

1 (ח) כ"ג ימי נזרו קדוש וגו': הפסיק באמצע דיני טומאה בזה המקרא. מבואר שהוא טעם על אזהרה זו³⁵. ונצרך על זו האזהרה³⁶ טעם יותר מאיסור יין ותגלחת, למדנו מזה שיש אופן נזירות שאינו מוזהר על טומאת מת, והיינו נזירות שמשון שבאה בקבלה³⁷.

ואופן הדיוק הוא כך, דיש לדעת דתכלית הנזירות באה לשני אופנים: א', כדי להתקדש ולהשיג רוח הקודש, וכלשון הנביא (עמוס ב,יא) "ואקים מבניכם לנביאים ומבחורים לנזירים", הרי דענין אחד הוא. ועל זה כתיב (פסוק ב') "להזיר לח" - שהוא מופרש לגבוה. והב', כדי להבדל מניאוף, כדאיתא ריש מסכת סוטה 'הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין'.

16 וזו במגילת³⁸ תטיח רעה על מבטב שמתע עליו איזה הרהור, כעובדא שבא לפני שמעון הצדיק³⁹, ונודר בנזירות סתם שלשים יום, ופעמים באה בשביל שעלול להכשל בעריות מפני טבעו, על כן מזיר עצמו לעולם, והוא נזירות שמשון⁴⁰.

והנה לתכלית הראשון⁴¹ מבואר טעם שלש אזהרות שבפרשה, דיין ותגלחת באים להפרישו מתאות עולם הזה⁴², וטומאת מת⁴³ באה להפרישו מעצבות שמונעת גם כן מרוח הקודש, שאינה באה אלא מתוך שמחה של מצוה. אבל לתכלית השנית⁴⁴ אין טעם להפרישו ממת, ואדרבה יטמא במת ויזכור יום המיתה ויפרוש מעבירה.

31 משום הכי בא זה המקרא: "כל ימי נזרו"⁴⁴ - בכל אופנים שהוא נזיר סתם⁴⁵, בין שנדר בשביל רוח הקודש בין בשביל להפריש מעבירה, מ"מ "קדוש הוא לה" - צריך להתקדש, וממילא יהיה פרוש ממת ומעצבות. משא"כ "הזירו", שהוא מפרש⁴⁶, יש בזה נ"מ, אם בא בשביל רוח הקודש הרי זה קדוש ומוזהר, אבל יש עוד אופן "הזירו" שהוא נזיר לעולם בנזירות שמשון⁴⁷, אין צריך להתקדש ואינו מוזהר על טמא מת.

1 יש ופעמים אדם עושה מעשה מצוה גדול לאין ערוך ושעור, אך עמו, בלבו פנימה, מסתרת כוונה בלתי רצויה של תאוות כבוד ובקשת התהלה. במעמד כל אנשי העיר עומד הוא אותו אדם ומכריז על תרומתו הכבירה. לטובת הישיבה, הון עתק; כלפי חוץ, אמנם, מעשה מצוה מופלא של החזקת תורה, אבל לא לרצון יעלה לפני המקום ב"ה, כוונות זרות נתערבו במעשה, אין כוונתו טהורה לשמים. אך יש ויעשה האדם מעשה מצוה, לא גדול בכמותו אבל גדול באיכותו - לשם שמים, והוא יעלה על רצון מזבחו יתברך. "אחר כוונת הלב הן הן הדברים". וכמו ששינו בסוף מנחות "אחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכוון את לבו לשמים".

אותו נזיר מן הדרום, וכי מה נדר לשמים? - מניעת התגלחות ל' יום ומניעה מן היין ל' יום, וכי קשה היא זו? הלפיכך יקראנו הכתוב "איש כי יפליא" - לשון הפלא ופלא? אמנם כן, מעשה קטן יחסית, אבל בכוונה לש"ש. איש לא ראהו, איש לא ידע, בלי תהלה, בלא פרסומת, כך בשקט, בצנעה. נדר נזירותו להפליא לד', וזאת ראה בו שמעון הצדיק שכוונתו לשמים בתכלית הכוונה (עי' ר"ן שם) טהורה בטהרת-הלב. "עליך אמר הכתוב איש כי יפליא", וכמו שהוסיפו תוספות שם: "וכתיב קדוש יהיה כיצא כך קראו הכתוב קדוש".

16 ובוה יש לבאר גם טעם הדרב, אשר כל מסכת חסדו המופלאה של אברהם אינו - עמוד החסד, מוזכרת בתורה רק ברמו גרידא בפסוק אחד בפרשת וירא - "ויטע אשל בבאר שבע". ובמקום אחד בלבד הוא שהאריכה התורה בסיפור מעשה חסדו - בהכנסת אורחים שנהג אברהם במלאכים שבאו לבקר. ולפי האמור מבואר הענין היטב. שכן, כל אותם מעשי החסד שעשה אאע"ה, בפרהסייה געשו, קבל עם ועדה, קבל עולם ומלואו, וכפי שנתבאר הרי דבר הנעשה בריש גלי, יש לחשוש בו משום פניות, והעדר טהרת הלב. ולא נודע טהור לבו של אברהם עד שבא מעשה זה של הכנסת אורחים שנהג במלאכים שנרמו לו לערבים המשתחווים לאבק רגליהם, והוא זקן מופלג וחולה, לווהט ככל הבריאה בחומו של יום, מה לו ולכל הטרחה המופלגת הזו והראגה שמא לא ימצא אורח היום. מה לו לישב פתח האהל כחום היום, ולהמתין לאיזה שהוא עובר-אורח בין שהוא בן-ברית ובין שאינו בן-ברית, ולשלוח את עבדו נאמן ביתו לחזר אחר הולכי-דרךים. - לטרחה מה זו עושה, הלא איש אין רואה, אין פרהסייה, אין שבת בני-אדם. אך אמנם, זוהי דמותו של מי שהוא "עמוד החסד", מי שמדת החסד מקפת את כל הוויות וישותו, מוחו ולבו. כך נראה אדם הרודף חסד לא מחמת פניות אישיות ונגיעות לבב אנושי, כי אם מפני שזו היא מדתו של הקב"ה, והוא הנבוא, כחפצו להתרמות ליוצרו, נוהג כמותו מתוך כוונות רצויות הנובעות מתהומות טהור לבו. ובא מעשה זה ולימד על כל מעשי חסדו של אאע"ה, אשר כולם חטיבה אחת לשם שמים הצובה ממעמקי לבו הטהור.

21 ועדה, קבל עולם ומלואו, וכפי שנתבאר הרי דבר הנעשה בריש גלי, יש לחשוש בו משום פניות, והעדר טהרת הלב. ולא נודע טהור לבו של אברהם עד שבא מעשה זה של הכנסת אורחים שנהג במלאכים שנרמו לו לערבים המשתחווים לאבק רגליהם, והוא זקן מופלג וחולה, לווהט ככל הבריאה בחומו של יום, מה לו ולכל הטרחה המופלגת הזו והראגה שמא לא ימצא אורח היום. מה לו לישב פתח האהל כחום היום, ולהמתין לאיזה שהוא עובר-אורח בין שהוא בן-ברית ובין שאינו בן-ברית, ולשלוח את עבדו נאמן ביתו לחזר אחר הולכי-דרךים. - לטרחה מה זו עושה, הלא איש אין רואה, אין פרהסייה, אין שבת בני-אדם. אך אמנם, זוהי דמותו של מי שהוא "עמוד החסד", מי שמדת החסד מקפת את כל הוויות וישותו, מוחו ולבו. כך נראה אדם הרודף חסד לא מחמת פניות אישיות ונגיעות לבב אנושי, כי אם מפני שזו היא מדתו של הקב"ה, והוא הנבוא, כחפצו להתרמות ליוצרו, נוהג כמותו מתוך כוונות רצויות הנובעות מתהומות טהור לבו. ובא מעשה זה ולימד על כל מעשי חסדו של אאע"ה, אשר כולם חטיבה אחת לשם שמים הצובה ממעמקי לבו הטהור.

36 זאת היא עבודת האדם, לבא לירי עשית המצוות בטהרת הלב, בכוונה לשמים, ובכך נתבאר כפי המשניות לרמב"ם סוף מכות בבבאור מאמר ר"ח בן עקשיא רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות - כי מרבוי המצוות על כרחך ובא האדם לעשיה מצוה אחת לש"ש, על מתכונתה ושלמותה, ובעשית המצוה היא, תוכה נפשו לחיי העוה"ב, וזהו מעיקרי האמונה בתורה.

שבע יפול צדיק

מדוע היה צורך לפרק את המשכן בכל יום משבעת ימי המילואים?

מדוע פורק המשכן והוקם דוקא שבע פעמים?

"ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן"

"כל שבעת ימי המילואים היה משה מעמיד המשכן ומפרקו... שנאמר: ויהי ביום כלות משה... יום שכלו הקמותו" (במדבר רבה פ' יב אות ט)

(14) 273 313

(6)

יש להבין, לשם מה פורק המשכן והועמד על ידי משה רבנו בכל יום משבעת ימי המילואים, מה היתה תכליתן של פעולות אלו?

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם

נראה לבאר זאת, על פי מה שאמרו במדרש (תורת כהנים שמיני פ' א), שבכל שבועת ימי המילואים, אף על פי שהוקם המשכן מידיו של מכל מקום לא שרתה בו השכינה, ורק ביום השמיני, לאחר שהתפללו על כך משה ואהרן באופן מיוחד, שרתה בו השכינה.

מצא אם כן, שבמשך שבועת ימי המילואים עדיין לא היו ראויים ישראל להשראת השכינה, כי אם ביום השמיני - גם בו שרתה השכינה במשכן. משום כך, אותם ימים לא היה צורך להקים את המשכן באופן קבוע, אלא רק בדרך עראי

לשם הקרבת הקרבנות בלבד, שהרי הקמת המשכן בדרך קבע נועדה לשם השראת השכינה בתוכו, כמו שנאמר בציווי על הקמת המשכן (שמות כה, ח): "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", וכיון שבימים אלו לא שרתה במשכן השכינה, לא נועדה הקמתו אלא לצורך הקרבת הקרבנות שבאותו יום, ומשום כך, בסיום עבודת הקרבנות של אותו יום, משלא היה עוד צורך במשכן לעבודת היום, פורק המשכן עד לעבודת היום הבא, וכך בכל יום משבעת ימי המילואים, עד אשר שרתה בו השכינה ביום השמיני.

שבע יפול צדיק וקם

ונראה להוסיף ולומר, שפירוק המשכן לא נעשה רק משום שעדיין לא היה ראוי המשכן להקמה של קבע ולהשראת השכינה, אלא שפירוק זה עצמו היה הדרך להכניס במשכן את כוח קיומו לדורות.

להבנת הענין יש להקדים את הנאמר במשלי (כז, ט): "כי שבע יפול צדיק וקם ורשעים יכשלו ברעה". ולפי פשוטו, הצדיק, למרות שעומדים בפניו קשיים והרי הוא נופל מחמתם, יש בכוחו לקום ולהתמודד עם הקשיים, הואיל ורוחו איתנה בדרך ה', וקניני נפשו רבים ועמוקים, מה שאין כן הרשעים, שאין בכוחם להתמודד עם הקשיים העומדים בפניהם, וכפי שנאמר בתהלים (א, ג-ד): "והיה כעץ שתול על פלגי מים... לא כן הרשעים, כי אם כמץ אשר תדפנו רוח".

אולם נראה לבאר, שמה שאמר הכתוב: "שבע יפול צדיק וקם", אינו בא רק לתאר את האופן בו מתמודד הצדיק עם הקשיים והנפילות, אלא דבר זה הוא מדרכי העליה והעבודה של הצדיק, כי נפילתו היא בבחינת ירידה לצורך עליה, ודוקא על ידי הנפילה תהיה תקומתו חזקה יותר. וכך אמרו חז"ל (ילקוט שמעוני פ' עקב רמז תתנב): "מתוך נפילה קימה - כי נפלתי קמתי" (מיכה ג, ח), מתוך אפלה אורה - כי אשב בחשך ה' אור לוי (שם), ועוד אמרו (ילקוט שמעוני תהלים רמז תרכח): "כי נפלתי קמתי" - אילולא שנפלתי לא קמתי, כי אשב בחשך ה' אור לוי - אילולא שישבתי בחשך לא היה אור לוי. לעומת זאת, הרשעים "יכשלו ברעה", שכיון שכישלונם הוא מחמת רשעותם, לא יוכלו להתרומם מנפילתם.

בדרך זו יש לבאר גם את ענין הגלויות שהגלה הקב"ה את ישראל בין

האומות, ואת טלטולם ושעבודם של ישראל, שאף על פי שנראים הם כסיבה לירידתם הרוחנית, מכל מקום האמת היא להיפך - שעבוד הגלויות נועד לתקן את עם ישראל ולרוממם.

כך מצינו בגלות מצרים, שלכאורה היתה ירידה לישראל, בבואם שם עד מ"ט שערי טומאה, אולם לבסוף נודע והתברר כי גלות זו זיככה את ישראל, ועל ידה נעשו ישראל ראויים להיות לעם ה' ולקבל את התורה. וכך הוא בשאר הגלויות, וכפי

שאמרו חז"ל (תנחומא פ' נצבים ס"א): "למה נסמכה פרשה זו לפרשת קללות [בפרשת כי תבוא], לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר אחת או שתיים... מיד הוריקו פניהם ואמרו מי יכול לעמוד באלו, מיד קרא אותן משה והיה מפייסן... אבל ישראל, כשהיסורין באין עליהן הן נכנעין ומתפללין... אף על פי שקללות הללו באות עליכם, הן מעמידות אתכם... אף על פי שהיסורין הללו באין עליכם יש לכם עמידה, לכך נאמר (ירמיה כט, ט): 'אתם נצבים היום כלכם'".

עליה מתוך ירידה - הדרך להגיע לשלמות

בכך יש לבאר גם את ענין פירוק המשכן בכל יום, חאת על פי מה שאמרו חז"ל (תנחומא פ' פקודי ס"ב): "משכן העדות - עדות לכל האומות שנתרצה הקב"ה לישראל על מעשה העגל, וכיון שהמשכן בא כעדות על ריצויו של הקב"ה לאחר חטא העגל, נעשתה

15
pe

6

11

16

21

26

31

36

41

46

7

מכ"א) שהמספר שבע ענינו שלימות⁶, ואם כן ישנה משמעות מיוחדת בשבעת הפירוקים והבניות שנעשו במשכן, שעל ידם הגיע המשכן לשלימותו המיוחדת, עליה נאמר: "יום חתונתו ויום שמחת ליבו" - שתשרה השכינה במשכן דרך קבע.

ירידה לצורך עליה

מתוך הדברים יש לנו ללמוד את ההתייחסות הנכונה לנפילות ולירידות בעבודת ה' - לראותן כדרך וכבסיס להתרוממות והתעלות, באשר מכוחן אפשר להגיע לשלימות, כי כן היתה דרך השראת השכינה במשכן, שכל קיומו בדרך קבע היה רק מכח אותן ירידות ועליות - פירוקים והקמות, ורק על ידן זכו ישראל להשראת השכינה בתוכם.

6

16

הקמתו בשבע פעמים, כדי להורות וללמד את אופן הקימה מתוך החטא, שהם על ידי עליה וירידה - "שבע יפול צדיק וקם"⁴.

את ועוד, מאחר שהמשכן היה נצחי ונתקיים לעולם, כפי שאמרו חז"ל ^{מא עב ע"א}: "עצי שטים עמדים... שעומדין לעולם ולעולמים"⁵, הרי שהיתה הקמתו מיוזמה להיעשות בשלימות גמורה, כדי שתהיה ראוי לעמוד ולהתקיים לעולם, שלימות זו מושגת דוקא בדרך של עליה וירידה, שמתוך כך נעשית העליה באופן הטוב ביותר, כפי שהתבאר.

מנין הפעמים בהן הוקם המשכן ופורק - שבע במספר - נראה שכוון לתכלית זו, כי ידועים הם דברי המהר"ל ^{דרך החיים פ"ה}

1

16

6

11

8